

Ensacar [Lacav.]; *ensacament*; *ensacada*, -ador, *desensacar*, *desensacament*.

Sàcul, pres de *sacculus* diminutiu llatí; d'on el derivat savi *insacular* 'posar en un saquet butlletes de candidats a l'elecció, en un càrrec públic, i treure'n un a la sort', procediment electoral anomenat *insaculació*; de vegades es troben en una variant vulgar amb -i: «a 13 de maig 1632, Consell de cent en lo qual se diu Sa Magt havia concedits alguns punts acerca dels que han de ser *insiculats* a Consellers que hauran exercit offici vil, y que ningun menestral pogués ésser *insiculat* a Conseller ---»; «7 de febrer 1706, en dietari apar que S. Magt. estregà [?] en pública forma lo Privilegi de les *Insiculacions*. Memorial en justificació que en temps de Corts Grals, los Braços poden fer les *insiculacions*, y provehir los officis de la Diputació --- Lletres del rey Jaume del any 1249, ab què fa elecció de quatre ciutadans en Pahers de Bna. --- en l'any 1249, vot de Doctors en justificació que en temps de Corts Grals. toca als Estaments la *insiculació* de la Deputació y provisió dels Oficis», *Rúbriques* de Bruniquer (I, 124, 128-129); altres: *ensacular*, -ació

CPT: *Saclit* 'màrfega' «quinque lectos paratos de falcatis, *saculis* et capitalibus» (a. 1425, i molts exs. en els Ss. XIII i XIV, de vegades variant *saglit* 1243, 1279, 1370, 1390), però de *sacit* o *sacilit* en dóna unes 25 cites, *InvLC*; la naturalesa de màrfega la veiem per «un *sacit* plen de payla» a. 1384, «del vestir de visoaatge vuyl qu'ela aja un lit turnís e un *sacit* plen de payla» a. 1323 (RLR xxxii, 543) Altrament n'hi ha docs. de pertot; Llull posa *sach-lit* junt amb matallassos en *Blanq* I, 271.4; «in tempore quo ego duxi te in uxorem erant in hospicio tuo --- 12 tovalons et 9 linteamina et 3 *saglit* et 2 morters de coure» Vic, 1255 (CaCandi, *MiscHutCat.* II, 247); «escorcoyàvem los dits alberchs he cases, hoc los *saglit* del lit e les payçes» a. 1329 (BABL IV, 436); «ab gran força de buçons esvahiren les cambres, y metent les espases per los *seglit*s, cuydant que y fos lo dit mossényer Bernat de Cabrera e Mn. Bg. de A., e altres de Rosselló qu'ils eren fort odiosos», *Cròn* del Cerimoníós (Bof., 274)

Es tracta sens dubte d'una combinació ll. *SACCUS LECTI* 'sac de llit'. I n'hi hagué un equivalent *SACCUS PALEAE* 'sac de palla': «unum *sach payl*» a. 1383 que és el mateix que «un *sacit* plen de payla» 1382, i «una brassola ab hun *sacpall*» a. 1500 (*InvLC*); el *DAG* en cita exs de 1413 i 1426 i un de mall. del S. XVIII, i *AlcM* dóna *sac-ball* a Conflent i *sacpay* en una rondalla d'AMAlcover (cf. *vent plug* a *PLOURE*); alterat en *solpall* 1517 (*DAG*) (perquè es posa al sol); i sota l'encaççament *sotspall* (amb -s- només documentada en alguns dels exs) n'hi afegeix cinc o sis dels Ss. XIV-XV: en part llegits per arxivers locals que hauran pres *c* per *t*, en part influïts pel fet que aquesta màrfega es posava *sots* 'sota'. Per a aqueixes combinacions de genitiu en -AE, V. *roi* (*RUINA*).

CPT SAVI: *sacciforme*.

¹ «Faença --- com aquesta ciutat fou presa per Frederick Emperador, fou *mesa a sacomanos*», *Decamv*, § 5, 315.4 (amb una nota marginal en lletra del

S. xv. «fo presa e donada a sacomano», on per cert l'original bocancesc ho diu altrament: «quando questa città de F. Imp fu presa, andatàci a ruba ogni cosa ---»).

Sacabutxo, V. SACABUCHE, DCEC/DECH *Sacada*, V. *sac Sacador*, *sacadora*, V. *sacar Sacamallada*, encreuament de *sàltada* amb *camellada Sacamano*, V. *sac*

¹⁰ *Sacar*, manlleu o extensió del cast. SACAR, per al qual V. l'article del DCEC¹ *Sacarat*, V. *sucre Sacardiu*, *sacardions*, alteracions vulgars del reneç francès *sacre-Dieu Sacarins* 'tentacles de calamar' men, veg. GARRA n 4, on he indicat que deu venir de *ce(r)car Sacari*, *sacàric*, *sacàrid*, *sacarifer*, *sacarificar*, -ació, *sacarigen*, *sacarimetria*, -mètric, *sacarina*, *sacarorde*, *sacaromètel*, *sacarosa*, V. *sucre Sacarrada*, V. *sac Sacatapos*, V. *sacar Sacatrop*, encreuament de *socot* (SOC) amb *esclop Sacciforme*, V. *sac* + *Sacarra* «engrut que es treu de la roba bruta al ser rentada» Gandesa (Amades, *Excursions* III, 189) d'un derivat de *sec* encreuat amb *casarra* 'casària' *Sacerdoti*, *sacerdot*, *sacerdotal*, *sacerdotessa*, V. *sagrat Saciable*, *saciar*, *sacietat*, V. *sadoll Saclit*, *saco*, V. *sac Sacoli*, V. *sac Sacolor*, pròpiament *roba de sa color*, 'roba del seu color natural' *Sacomano*, *saconot*, V. *sac Sacorraça*, mala lligó per *safarosa* + *Sacost*, *sacosteig*, *sacostar*, V. *costa Sacostrall* no hi ha tal mot, V. *sac Sacota*, *sacotell*, *sacotella*, *sacpall*, V. *sac Sacra*, *sacrament*, *sacramental*, *sacramentejar*, V. *sagrat Sacrapanta*, del fr. *sacripant*

*Sacrapàs*² 'magistrat sacerdotal', sembla ser encreuament de *sacristà* amb *rabs* 'rabins' i influència de *barabàs*, però també deu haver-hi relació amb el fr. *sacripant*, it. *Sacripante*, nom d'un fals valent en el poema de Boiardo. Si se'n trobessin antecedents en textos més seriosos, i sobretot amb matis judaic o morisc, pensaríem en un descendent mossàrab de SACRU ABBAS 'abat sagrat' (per a la -p-, cf. *EntreDL* III, 85, n. 15). Recomanem el mot a l'atenció d'En Riera i Sans. Però en definitiva l'explicació preferible i la més simple és que resulti d'un encreuament dels ll. *sacerdos* i *satrapas* 'governador persa' *Sacrari*, *sacratissim*, *sacre*, V. *sagrat*

⁴⁵ ¹ Als testimonis del significat arcaic jurídic, en cast., afegim «De ipsas hereditates si evenissent filios de illa alia muliere de Auriol --- que lo *saket* Maiaio, et si non, que la mittat a dona Maria --- et sunt fidiatores Maiaio ---» en un doc. arag. de 1132 (*Est. Ed Med. Cor. Ar.* v, 552), on sembla significar 'decidir per arbitratge' No solament s'estén per l'Alt Aragó, sinó que entra més o menys per l'alta Ribagorça («*sákan*» davall terra, Llaguarres); «no las ne *saquem* las crabas» perquè sempre s'hi volen estar allí, Serradui, 1957; i recordo haver-lo sentit a algun pallarès. Altrament no confondre amb *saká* variant reduïda de *CERCAR Sacar* com a terme del joc de pilota, és castellanisme; en el P Val., on el joc de pilota té arrels més fondes i autòctones que en cat. central, no s'ha dit mai altra cosa, en aquest